

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 35/2019-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. mája 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátskou kanceláriou AZARIOVÁ & RUŽBAŠÁN Law firm s. r. o., Kmeťova 26, Košice, v mene ktorej koná advokátka a konateľka JUDr. Klaudia Azariová, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 40 C 67/2014 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 40 C 67/2014 porušené boli.

2. [REDACTED] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Košice I je povinný nahradiť [REDACTED] trovy konania v sume 615,64 € (slovom šesťstopäťnásť eur a šesťdesiatštyri centov) na účet jej právneho zástupcu advokátskej kancelárie AZARIOVÁ & RUŽBAŠÁN Law firm s. r. o., Kmeťova 26, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti [REDACTED] nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a sťažostná argumentácia sťažovateľky

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 35/2019-12 z 23. januára 2019 prijal podľa vtedy platného a účinného § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 40 C 67/2014 (ďalej aj „napadnuté konanie okresného súdu“).

2. Vec bola pôvodne pridelená sudcovi spravodajcovi, ktorému 16. februára 2019 uplynulo funkčné obdobie. Do 16. februára 2019 nebola ústavná sťažnosť sťažovateľky prerokovaná, preto bola v súlade s čl. X bodom 5 písm. b) Rozvrhu práce Ústavného súdu

Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 schváleného 16. októbra 2019 náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov prerozdelená a 17. októbra 2019 pridelená sudcovi spravodajcovi Rastislavovi Kaššákovi.

3. Podľa čl. II bodu 5 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 schváleného na zasadnutí pléna ústavného súdu 4. decembra 2019 (ďalej len „rozvrh práce“) je na konanie vo veciach patriacich do pôsobnosti senátov ústavného súdu v jednotlivých prípadoch príslušný ten senát ústavného súdu, ktorého členom je sudca spravodajca, ktorému bola vec pridelená. V súlade s čl. II bodom 3 písm. a) rozvrhu práce pri predkladaní pridelených vecí do senátu sudcom spravodajcom Rastislavom Kaššákom pracuje prvý senát ústavného súdu v zložení Jana Baricová, predsedníčka senátu, Rastislav Kaššák a Miloš Maďar. Ústavnú sťažnosť sťažovateľky preto prerokoval senát v zložení uvedenom v záhlaví tohto rozhodnutia.

4. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v napadnutom konaní okresného súdu, ktorého predmetom bolo vydanie bezdôvodného obohatenia v sume 1 812,08 € v súvislosti s neoprávneným užívaním nehnuteľností – pozemkov sťažovateľky za rok 2013, mala sťažovateľka procesné postavenie žalobkyne proti žalovanej [REDAKOVANÉ] – [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná“). Sťažovateľka podala v uvedenej veci na okresnom súde 23. decembra 2013 návrh na vydanie platobného rozkazu, pričom prvé pojednávanie vo veci bolo okresným súdom nariadené na 22. január 2015. Po následnom opise postupu okresného súdu v napadnutom konaní sťažovateľka konštatovala, že do dňa podania ústavnej sťažnosti nebolo vo veci okresným súdom vydané meritórne rozhodnutie. Podľa názoru sťažovateľky sú prietahy v napadnutom konaní okresného súdu spôsobené jednak nečinnosťou okresného súdu, ako aj jeho nesprávnym postupom, teda neefektívnou a nesústredenou činnosťou.

5. Sťažovateľka ďalej uviedla, že v napadnutom konaní okresného súdu bola predsedovi okresného súdu adresovaná sťažnosť na prietahy v konaní, na ktorú predseda okresného súdu odpovedal listom z 8. augusta 2018 pod sp. zn. Spr 90/2018, pričom

v odpovedi uznal čiastočne priet'ahy, keď uviedol: „... v postupe súdu sa vyskytlo obdobie, od 30.11.2016 (spis predložený Krajskému súdu v Košiciach) do 27.7.2018, kedy súd rozhodol o sťažnosti proti uzneseniu sp. zn. 40C/67/2014-224, ktoré hodnotím ako zbytočný priet'ah v konaní v dôsledku nesprávneho postupu súdu. Ináč postup súdu hodnotím ako plynulý, efektívny, smerujúci k meritórnemu rozhodnutiu veci, preto je Vaša sťažnosť len čiastočne dôvodná.“ Dodala, že vec nie je právne ani skutkovo zložitá a sama sťažovateľka viackrát prejavila ochotu so žalovanou uzavrieť mimosúdnu dohodu, pričom taktiež so súdom riadne spolupracovala. Tiež uviedla, že okresný súd postupoval neracionálne a zmätočne, buď nekonal vôbec, alebo s neprimeraným časovým odstupom a to už od samého začiatku napadnutého konania okresného súdu.

6. V závere ústavnej sťažnosti sťažovateľka uviedla, že je presvedčená o tom, že postup okresného súdu v napadnutom konaní nesmeruje k odstráneniu jej právnej neistoty, teda k právoplatnému ukončeniu sporu, ale uvedené konanie sa bezdôvodne predlžuje, pričom doterajší postup okresného súdu podľa sťažovateľky nie je možné považovať za účinný a tým spôsobuje priet'ahy v konaní.

7. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálezom takto rozhodol:

1. *Základné právo sťažovateľky na verejné prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa článku 48 ods. 2 Ústavy SR, základné právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, postupom Okresného súdu Košice I v konaní pod sp. zn. 40C/67/2014 bolo porušené.*

2. *Okresnému súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 40C/67/2014 prikazuje konať bez zbytočných priet'ahov.*

3. *Sťažovateľke priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 4.000,- €, ktoré je Okresný súd Košice I povinný do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu vyplatiť sťažovateľke na účet právneho zástupcu sťažovateľky.*

4. Okresný súd Košice I je povinný uhradiť sťažovateľke trovy konania vo výške 390,50 € do 15 dní od doručenia tohto nálezu na účet jej právneho zástupcu IBAN: SK94 1100 0000 0029 1196 5099, vedený v Tatra Banke, a. s. “

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

8. V súvislosti s oznámením ústavného súdu o prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľky na ďalšie konanie okresný súd zaujal stanovisko podaním sp. zn. 1 Spr V 134/2019 z 22. februára 2019. V ňom po zhrnutí vykonaných procesných úkonov okresného súdu vo veci predseda okresného súdu uviedol:

„... som zistil, že súd bol v určitých obdobiach absolútne nečinný (od 28.3.2014 do 22.1.2015), resp. jeho činnosť bola nesústredená a neefektívna a spis bol dvakrát bezdôvodne predkladaný na rozhodnutie krajskému súdu (od 30.11.2016 do 27.7.2018). Tieto obdobia možno považovať za zbytočné prieťahy v konaní. Napriek uvedenému súd už vo veci meritorne rozhodol (dňa 21.9.2018). Vec po právnej ani skutkovej stránke nejaví znaky nadmernej zložitosti. Aj napriek potrebe nariadenia znaleckého dokazovania, zabezpečenia listinných dôkazov a rozhodovaní o procesných návrhoch strán sporu, celková doterajšia dĺžka konania nie je v súlade s právom sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prieťahov. Preto sťažnosť hodnotím ako dôvodnú.“

Predseda okresného súdu zároveň vyslovil súhlas s upustením od ústneho prejednania ústavnej sťažnosti.

9. Sťažovateľka sa na výzvu ústavného súdu zo 6. decembra 2019 k stanovisku okresného súdu vyjadrila podaním zo 7. februára 2020, doručeným ústavnému súdu 10. februára 2020, v ktorom uviedla, že s poukazom na už uvedené stanovisko predsedu okresného súdu, s ktorým sa plne stotožňuje, trvá na tom, že v napadnutom konaní okresného súdu sa vyskytujú nespravodlivé prieťahy, ktoré porušujú sťažovateľkou namietané základné právo podľa ústavy a právo podľa dohovoru. Zároveň uviedla: *„Veľmi vážnym dôvodom pretrvávajúcich prieťahov v konaní je to, že i keď vo veci samej bolo rozhodnuté v septembri 2018 a voči danému rozsudku bolo podané odvolanie žalobkyňou*

aj žalovanou v tom istom roku, tak spis týkajúci sa prejednávaneho sporu nebol do dnešného dňa odovzdaný Krajskému súdu na ďalšie konanie. To, že samotné odovzdanie spisu je len technickým úkonom zvyrazňuje existenciu prieťahov v konaní. Taktiež nemôžeme opomenúť skutočnosť, že sťažovateľka má v súčasnosti 75 rokov a vzhľadom na vyšší vek s prihliadnutím na jej zdravotný stav a skutočnosť, že žalobný návrh bol podávaný ešte v roku 2013, majú na ňu prieťahy v konaní o to väčší dopad.“ V závere podaneho vyjadrenia si právny zástupca sťažovateľky uplatnil nárok na náhradu trov právneho zastúpenia aj za podanie tohto vyjadrenia.

Sťažovateľka vyslovila súhlas s upustením od ústneho pojednania ústavnej sťažnosti.

10. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

K obsahu súdneho spisu okresného súdu v napadnutom konaní

11. Ústavný súd z obsahu ústavnej sťažnosti, ako aj na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu okresného súdu zistil tieto podstatné skutočnosti o priebehu napadnutého konania okresného súdu:

- 23. decembra 2013 bol okresnému súdu doručený návrh na vydanie platobného rozkazu, ktorého predmetom bolo vydanie bezdôvodného obohatenia v sume 1 812,08 € v súvislosti s neoprávneným užívaním nehnuteľností – pozemkov sťažovateľky ako žalobkyne (ďalej len „žalobkyňa“) za rok 2013 proti žalovanej,

- 13. februára 2014 okresný súd vyzval žalobkyňu, aby zdokladovala svoje majetkové pomery na účel rozhodnutia o jej žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov,

- 18. februára 2014 bolo vydané uznesenie okresného súdu č. k. 40 C 67/2014-23, ktorým vyzval žalobkyňu na podanie vyjadrenia, či súhlasí s rozhodnutím vo veci bez nariadenia ústneho pojednávania, zároveň bolo vydané aj uznesenie okresného súdu č. k. 40 C 67/2014-25, ktorým vyzval žalovanú na podanie vyjadrenia, či súhlasí s rozhodnutím vo veci bez nariadenia ústneho pojednávania a uložil jej, aby sa k veci písomne vyjadrila,

- 27. marca 2014 okresný súd vydal uznesenie č. k. 40 C 67/2014-34, ktorým žalobkyni priznal oslobodenie od súdnych poplatkov,

- 14. októbra 2014 bol vydaný pokyn zákonného sudcu okresného súdu na nariadenie pojednávania na termín 22. január 2015,

- 22. januára 2015 zápisnica o pojednávaní okresného súdu, pojednávanie bolo odročené na neurčito na účel rozhodnutia o návrhu žalovanej z 22. januára 2015 na prerušenie konania,

- 2. februára 2015 okresný súd vydal uznesenie č. k. 40 C 67/2014-107, ktorým zamietol návrh žalovanej na prerušenie konania,

- 19. marca 2015 bolo na okresný súd doručené odvolanie žalovanej proti uzneseniu okresného súdu č. k. 40 C 67/2014-107 z 2. februára 2015,

- 18. mája 2015 okresný súd predložil Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) spis s opravným prostriedkom – odvolaním žalovanej,

- 13. júla 2015 si okresný súd od krajského súdu vyžiadal spis, pretože na okresnom súde bol 10. júla 2015 podaný návrh na vydanie predbežného opatrenia,

- 22. júla 2015 krajský súd zaslal okresnému súdu vyžiadaný spis, okresný súd vydal uznesenie č. k. 40 C 67/2014-136, ktorým rozhodol, že žalovaná je povinná zložiť do úschovy okresného súdu žalovanú sumu,

- 14. augusta 2015 bolo okresnému súdu doručené odvolanie žalovanej proti uzneseniu okresného súdu č. k. 40 C 67/2014-136 z 22. júla 2015,

- 11. septembra 2015 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie žalobkyne k odvolaniu žalovanej proti uzneseniu okresného súdu č. k. 40 C 67/2014-136 z 22. júla 2015,

- 16. septembra 2015 okresný súd zaslal krajskému súdu vyjadrenie žalobkyne k odvolaniu žalovanej proti uzneseniu okresného súdu č. k. 40 C 67/2014-136 z 22. júla 2015,

- 2. septembra 2015 okresný súd predložil krajskému súdu spis s opravným prostriedkom,

- 30. septembra 2015 krajský súd vydal uznesenie č. k. 9 Co 321/2015-186, ktorým odmietol odvolanie žalovanej proti uzneseniu okresného súdu č. k. 40 C 67/2014-107 z 2. februára 2015,

- 18. januára 2016 bol vydaný pokyn zákonného sudcu okresného súdu na nariadenie pojednávania na termín 31. marec 2016,

- 31. marca 2016 zápisnica o pojednávaní okresného súdu, bolo vydané uznesenie o odročení pojednávania na neurčito na účel ďalšieho dokazovania,

- 2. mája 2016 okresný súd vydal uznesenie č. k. 40 C 67/2014-216, ktorým nariadil znalecké dokazovanie,

- 20. mája 2016 bol okresnému súdu právnym zástupcom žalobkyne doručený návrh na zmenu návrhu na začatie konania a návrh na doplnenie znaleckého dokazovania,

- 7. júna 2016 okresný súd vydal uznesenie č. k. 40 C 67/2014-224, ktorým nepripustil zmenu návrhu na začatie konania, zároveň znalcovi zaslal spis na účel vypracovania znaleckého posudku,

- 21. júna 2016 bolo okresnému súdu právnym zástupcom sťažovateľky doručené odvolanie proti uzneseniu okresného súdu č. k. 40 C 67/2014-224 zo 7. júna 2016, ktorým nepripustil zmenu návrhu na začatie konania,

- 20. júla 2016 bola okresnému súdu právnym zástupcom sťažovateľky doručená žiadosť o čo najskoršie rozhodnutie vo veci,

- 27. júla 2016 bol okresnému súdu doručený vypracovaný znalecký posudok č. 182/2016,

- 29. novembra 2016 bol okresným súdom krajskému súdu predložený spis s opravným prostriedkom žalobkyne proti uzneseniu okresného súdu č. k. 40 C 67/2014-224 zo 7. júna 2016, ktorým okresný súd nepripustil zmenu návrhu na začatie konania,

- 30. novembra 2017 bolo krajským súdom vydané uznesenie č. k. 11 Co 494/2016-281, ktorým vec vrátil okresnému súdu,

- 21. decembra 2017 bol okresným súdom krajskému súdu predložený spis s opravným prostriedkom žalobkyne proti uzneseniu okresného súdu č. k. 40 C 67/2014-224 zo 7. júna 2016, ktorým okresný súd nepripustil zmenu návrhu na začatie konania s uvedením, že sudca odvolaniu nemieni vyhovieť,

- 15. januára 2018 bol okresnému súdu krajským súdom vrátený spis z dôvodu bezdôvodného predloženia spisu,

- 27. júla 2018 okresný súd vydal unesenie č. k. 40 C 67/2014-291, ktorým zamietol sťažnosť žalobkyne proti uzneseniu okresného súdu č. k. 40 C 67/2014-224 zo 7. júna 2016, ktorým okresný súd nepripustil zmenu návrhu na začatie konania,

- 10. augusta 2018 bol vydaný pokyn zákonného sudcu okresného súdu na nariadenie pojednávania na termín 21. september 2018,

- 21. septembra 2018 zápisnica o pojednávaní okresného súdu, bol vydaný rozsudok okresného súdu č. k. 40 C 67/2014-320, ktorým bola žalobkyňa sčasti úspešná a sčasti bola žaloba zamietnutá,

- 23. októbra 2018 bolo na okresnom súde podané odvolanie žalobkyne proti výroku o trovách proti rozsudku okresného súdu č. k. 40 C 67/2014-320 z 21. septembra 2018,

- 27. novembra 2018 bolo na okresnom súde podané odvolanie žalovanej proti rozsudku okresného súdu č. k. 40 C 67/2014-320 z 21. septembra 2018,

- 18. januára 2019 bola okresnému súdu doručená žiadosť žalovanej o odpustenie platenia súdneho poplatku,

- 1. marca 2019 okresný súd žalovanej zasielal vyjadrenie sťažovateľky k odvolaniu žalovanej, zároveň okresný súd zasielal Sociálnej poisťovni Košice, Daňovému úradu Košice, Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Košice a Krajskému riaditeľstvu Policajného zboru Košice, oddeleniu evidencie vozidiel výzvy na zaslanie potrebných informácií pre rozhodnutie o žiadosti žalovanej o odpustenie platenia súdneho poplatku, zároveň žalovanej zaslal výzvu na predloženie potvrdenia majetkových pomerov,

- 29. mája 2019 okresný súd vydal unesenie č. k. 40 C 67/2014-456, ktorým rozhodol, že žalovanej nepriznáva oslobodenie od súdnych poplatkov,

- 18. júla 2019 bol okresným súdom krajskému súdu predložený spis s opravným prostriedkom žalobkyne a žalovanej proti rozsudku okresného súdu č. k. 40 C 67/2014-320 z 21. septembra 2018,

- 7. apríla 2020 zápisnica o verejnom vyhlásení rozsudku krajského súdu so záverom potvrdenia rozsudku okresného súdu č. k. 40 C 67/2014-320 z 21. septembra 2018.

IV.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská

12. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

13. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13.1 Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

13.2 V zmysle čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

14. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...

15. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený...

V.

Posúdenie vecí ústavným súdom

16. Ústavný súd za podstatu tejto ústavnej sťažnosti považoval namietané porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní okresného súdu. K porušeniu ňou označených práv malo dôjsť v dôsledku:

- nekonania okresného súdu v napadnutom konaní okresného súdu,
- postupu okresného súdu v napadnutom konaní, ktorý bol poznačený aj neefektívnym a nesústredeným postupom okresného súdu.

17. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 329/2019).

18. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želaného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy preto nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 295/2019).

19. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

20. Keďže súdne konanie vo veci sťažovateľky začalo za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala z dikcie ustanovenia § 6 OSP, ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná. Od 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ktorý nahradil Občiansky súdny poriadok a ktorý vo svojich ustanoveniach upravuje zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania v čl. 17. Podľa § 157 ods. 1 CSP súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania (obdobne predtým § 100 ods. 1 OSP).

21. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Zároveň v súlade s judikatúrou EŠLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (m. m. III. ÚS 489/2018). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v prípade sťažovateľky.

22. Pokiaľ ide o kritérium právna a skutková zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že konanie, predmetom ktorého bolo vydanie bezdôvodného obohatenia v súvislosti s neoprávneným užívaním nehnuteľností, tvorí súčasť bežnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Ústavný súd poznamenáva, že napadnuté konanie okresného súdu nie je zásadne právne ani skutkovo zložitá, a preto nie je možné okresný súd zbaviť zodpovednosti za priebeh napadnutého konania okresného súdu v súvislosti s posudzovaním existencie zbytočných priet'ahov. V kontexte uvedeného ústavný súd zdôrazňuje,

že ani samotný okresný súd nenamietal právnu alebo skutkovú zložitost' veci. Práve naopak, aj zo samotného vyjadrenia predsedu okresného súdu uvedeného v jeho stanovisku pod sp. zn. 1 Spr V 134/2019 z 22. februára 2019, ktorým sa vyjadril k prijatej ústavnej s'ťažnosti s'ťažovateľky, vyplýva, že sa stotožňuje s tým, že uvedenú vec nie je možné hodnotiť ako skutkovo či právne zložitú.

23. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či v napadnutom konaní okresného súdu mohlo dôjsť k zbytočným priet'ahom, bolo správanie s'ťažovateľky ako účastníčky tohto súdneho konania. Ústavný súd po preskúmaní priebehu napadnutého konania okresného súdu nezistil na strane s'ťažovateľky také skutočnosti spočívajúce v jej správaní, ktoré by akýmkoľvek spôsobom negatívne ovplyvnili dĺžku napadnutého konania. Práve naopak, z prehľadu procesných úkonov jednoznačne vyplýva, že s'ťažovateľka, resp. jej právny zástupca riadne a včas reagovali na výzvy okresného súdu.

24. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie vec bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu. K tomuto ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že v napadnutom konaní okresného súdu sa vyskytli na strane okresného súdu jednak jednotlivé časové úseky jeho úplnej nečinnosti, ako aj časový úsek, ktorý je možné zhodnotiť ako neefektívnu činnosť okresného súdu. Konkrétne je možné poukázať na dva časové úseky v podstate úplnej nečinnosti okresného súdu, a to po prvé od 27. marca 2014 do 22. januára 2015 (9,5 mesiacov) a následne aj časový úsek od 15. januára 2018 do 27. júla 2018 (6 mesiacov). Zároveň boli priet'ahy v napadnutom konaní zo strany okresného súdu spôsobené aj jeho neefektívnou činnosťou pri predkladaní odvolania krajskému súdu, a to v časovom období od 29. novembra 2016 do 15. januára 2018 (13 mesiacov).

25. Z uvedeného prehľadu procesných úkonov ústavný súd teda na strane okresného súdu musí konštatovať už uvedené obdobia jeho úplnej nečinnosti vo veci samej, spolu v trvaní pätnásť a pol mesiaca, ako aj obdobie poznačené jeho neefektívnou činnosťou

v trvaní trinástich mesiacov. Poznomenáva, že napadnuté konanie okresného súdu ako celok trvalo od doručenia návrhu na vydanie platobného rozkazu sťažovateľkou ako žalobkyňou okresnému súdu 23. decembra 2013 do vydania rozhodnutia okresného súdu vo veci samej – rozsudku okresného súdu č. k. 40 C 67/2014-320 z 21. septembra 2018, ktorým bola žalobkyňa sčasti úspešná a sčasti bola žaloba zamietnutá, celkovo štyri roky a deväť mesiacov, pričom obdobia úplnej nečinnosti, ako aj neefektívnej činnosti okresného súdu z toho tvorili celkovo dva roky a štyri a pol mesiaca, teda presne polovicu celkového času. Po preskúmaní spisového materiálu tak ústavný súd nemohol inak ako dospieť k jednoznačnému záveru, že prietahy v napadnutom konaní okresného súdu idú primárne na vrub okresnému súdu. Na tomto mieste ústavný súd len pripomína, že aj samotný okresný súd už v odpovedi okresného súdu z 8. augusta 2018 pod sp. zn. Spr 90/2018 na základe podanej sťažnosti sťažovateľky predsedovi okresného súdu na prietahy v konaní uznal túto sťažnosť na prietahy za dôvodnú a zároveň za dôvodnú uznal aj predseda okresného súdu podanú ústavnú sťažnosť sťažovateľky vo svojej odpovedi pod sp. zn. 1 Spr V 134/2019 z 22. februára 2019 adresovanej ústavnému súdu ako vyjadrenie k podanej ústavnej sťažnosti. Na záver ústavný súd podotýka, že ani v čase prejednávania tejto ústavnej sťažnosti ešte nie je konanie vo veci samej právoplatne ukončené.

26. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným prietahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu... Aj neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov... (m. m. I. ÚS 295/2019).

27. Ústavný súd zdôrazňuje, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadala o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezavádzajú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (m. m. III. ÚS 489/2018).

28. Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti relevantné pre danú vec ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní okresného súdu došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto rozhodnutia).

VI.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

29. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

30. Sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti navrhla, aby ústavný súd po prijatí rozhodnutia o porušení označených práv prikázal okresnému súdu konať v predmetnej veci bez zbytočných prieťahov. Keďže okresný súd už v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti v napadnutom konaní nielenže meritórne rozhodol, ale jeho rozsudok potvrdil svojím rozsudkom zo 7. apríla 2020 pod sp. zn. 5 Co 239/2019 aj krajský súd, ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľky v tejto časti nevyhovel (bod 4 výroku tohto rozhodnutia).

31. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

32. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 135 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva

a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v lehote ustanovenej v odseku 1 priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, zvyšuje sa finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

33. Keďže ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli porušené, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Sťažovateľka v podanej ústavnej sťažnosti požadovala priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 4 000 €, čo odôvodnila najmä poukazom na celkovú dĺžku napadnutého konania okresného súdu, pričom poukázala na to, že vec nie je obzvlášť právne ani skutkovo zložitá. Taktiež poukázala na to, že v dôsledku pretrvávajúceho stavu jej právnej neistoty, v dôsledku absencie právoplatného rozhodnutia vo veci, jej bola odopretá realizácia jej vlastníckeho práva a nevie sa domôcť jeho uplatnenia. V dôsledku toho podľa vyjadrení sťažovateľky dochádza aj k zhoršovaniu jej ekonomickej a sociálnej situácie.

34. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (III. ÚS 103/2018). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

35. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal, berúc do úvahy všetky konkrétne okolnosti prípadu, najmä však to, že sťažovateľka sa svojím konaním nijako nepričinia na vzniku prieťahov v konaní, najmä na tú skutočnosť, že zatiaľ

čo konanie vo veci samej na okresnom súde do vydania neprávoplatného meritórneho rozhodnutia trvalo celkovo štyri roky a deväť mesiacov, v rámci tohto obdobia časové úseky úplnej nečinnosti, ako aj neefektívnej činnosti okresného súdu tvorili celkovo dva roky a štyri a pol mesiaca, teda presne polovicu celkového času, pričom ani po viac ako šiestich rokoch od podania návrhu sťažovateľkou nebolo vo veci judikované konečné právoplatné rozhodnutie, ktoré by nastolilo stav právnej istoty, a rozhodol o priznaní finančného zadosťučinenia sťažovateľke v sume 2 000 € (bod 2 výroku tohto rozhodnutia).

36. Ústavný súd nevyhovel v súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde tej časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľka žiadala priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu. Z uvedeného dôvodu ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

VII.

Trovy konania

37. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia advokátom v konaní pred ústavným súdom.

38. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

39. Ústavný súd priznal sťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

40. Náhradu trov konania priznal ústavný súd za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a zaslanie písomného stanoviska k vyjadreniu okresného súdu). Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania v prípade úkonov právnej služby, a to prevzatia a prípravy zastúpenia a podania ústavnej sťažnosti vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2017, ktorá bola 921 €, keďže ide o úkony právnej služby vykonané v roku 2018, teda výpočtový základ tvorí sumu 153,50 €. Za úkony právnej služby vykonané v roku 2018 patrí režijný paušál v sume 9,21 €. V prípade úkonu právnej služby, a to zaslania písomného stanoviska k vyjadreniu okresného súdu, vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2019, ktorá bola 1 062 €, keďže ide o úkon právnej služby vykonaný v roku 2020, teda výpočtový základ tvorí sumu 177 €. Za úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 patrí režijný paušál v sume 10,62 €. Keďže právny zástupca sťažovateľky je platcom dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), uvedená suma bola navýšená o DPH vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky. Trovy právneho zastúpenia vrátane započítania DPH tak v konaní pred ústavným súdom predstavujú celkovú sumu 615,64 € (bod 3 výroku tohto rozhodnutia).

41. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný nahradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

42. Toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. mája 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu